

Liselerde Görev Yapan Okul Yöneticilerine Yansıyan Disiplin Sorunları

Discipline Problems Reflected To School Administrators Working In High Schools

ÖZET

Bu çalışma, liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları disiplin sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve yöneticilerin bu sorunlara yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı kapsamında olan çalışmada fenomenoloji modeli kullanılmıştır. Bu bağlamda incelenen probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtacak şekilde Batman ilindekini 10 farklı lisede görev yapan 15 okul yöneticisi ile görüşülmüştür. Görüşmelerden elde edilen veriler MAXQDA 20. Programı kullanılarak içerik analizi ile analiz edilerek yorumlanmıştır. Araştırmanın sonunda okul yöneticilerinin ağırlıklı olarak akran şiddetinden kaynaklı disiplin sorunları ile karşılaştıkları bunun dışında sigara veya alkol kullanmak ya da bulundurmamak, kopya çekmek, öğretmene karşı saygısız davranışlar, okuldan kaçmak, ders akışını bozmak ve kılık kıyafette dağınıklık gibi sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bunu yanında okul yöneticilerinin yaşanan disiplin sorunlarının ergenlik dönemi özellikleri, akademik başarısızlık, öğrencilere yönelik ilgisiz tutum ve sınıfların kalabalık olması gibi nedenlerden kaynaklandığını belirttikleri ve yaşanan disiplin sorunları karşısından ağırlıklı olarak ceza vermeyi tercih ettikleri bunun yanında dolaylı uyarı öğrenci ile iletişime geçme ve görmezden gelme gibi yaklaşımları benimsedikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Disiplin, Disiplin Sorunları, Lise, Okul Yöneticisi

ABSTRACT

This study aims to determine the disciplinary problems faced by school administrators working in high schools, the reasons for these problems, and the views of administrators on their approaches to these problems. The phenomenology model was used in the study, which is within the scope of the qualitative research approach. In this context, 15 school administrators working in 10 different high schools in the province of Batman were interviewed in a way to reflect the diversity of individuals who may be a party to the problem examined at the maximum level. The data obtained from the interviews were analyzed and interpreted with content analysis using the MAXQDA 20. Program. At the end of the study, it was determined that school administrators mainly faced with discipline problems stemming from peer violence, and they also faced problems such as using or having cigarettes or alcohol, cheating, disrespectful behavior towards the teacher, truancy from school, disrupting the course flow, and disorganization in dress. In addition, it was determined that school administrators stated that the disciplinary problems experienced were due to the characteristics of adolescence, academic failure, indifferent attitude towards students and crowded classes. In addition, it has been observed that they prefer to punish mainly in the face of disciplinary problems, and they adopt approaches such as indirect warning, communicating with the student and ignoring them.

Keywords: Discipline, Disciplinary Problems, High School, School Administrator

GİRİŞ

İnsanlar doğdukları andan itibaren yaşamları boyunca sürekli bir değişim ve gelişim içindedirler. Disiplin uygulamaları ise kişiliğin uyumlu olarak gelişmesinde yaşamın ilk yıllarından itibaren önem kazanmaktadır (Toyto ve Yıldırım, 2018). Toplumsal varlık olan insan yaratılış itibarıyla diğer insanlarla bir arada yaşamak zorundadır (Gültekin, 2022a). İnsanlar içerisinde yaşayıp hayatlarını devam ettirdikleri toplumsal yapıdan düşünsel olarak etkilenmektedirler (Gültekin, 2022b). İnsanların birlikte yaşama ve etkilenme durumları onları bir düzen içerisine girmeye sevk etmektedir. Bu düzen ancak disipline etme çabasıyla mümkündür. Sözlük anlamı ile disiplin, yasa ve yönetmelikler ile konulan kurallara uygun şekilde davranma, insanların içerisinde yaşadıkları toplumun genel düşünce ve davranışlarına uyum sağlamaları için alınan önlemlerin tümüdür. Diğer bir tanımlamaya göre disiplin; bireyin toplumsal kurallara uymasını veya ideal bir değere ulaşmasını sağlamak, olumsuz davranışları önlemek ve alışkanlık haline getirmek için bireyin bazı ilgi, istek ve tepkilerinin kanalize edilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Satoğlu, 2008). Disiplin, istenen davranışları gerçekleştirmek için kişinin istenmeyen davranışlardan geri çekilmesi olarak tanımlanabilir (Evertson ve Emmer, 1982). Başka bir deyişle disiplin, “düzen”, “düzenlilik” anlamında da kullanılmaktadır (Güngör, 2014). Disiplin aynı zamanda öğrencilerin ahlaki değerlerini korumakta ısrar eden okul sisteminde çok önemli bir rol oynayan önemli bir bileşendir (Yahaya vd., 2009).

Mahmut Şeker¹

Mehmet Bahar²

Mehmet Çeni³

How to Cite This Article

Şeker, M., Bahar, M. & Çeni, M. (2023). “Liselerde Görev Yapan Okul Yöneticilerine Yansıyan Disiplin Sorunları” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:109; pp:6159-6166. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.68691>

Arrival: 02 February 2023

Published: 28 March 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Okul Müdürü, MEB, Batman, Türkiye. ORCID: 0000-0003-2271-7750

² Okul Müdürü, MEB, Batman, Türkiye ORCID: 0000-0003-1234-0347

³ Okul Müdürü, MEB, Batman, Türkiye ORCID: 0000-0002-0334-8948

Okullarda disiplin, özellikle sorunun iyileşmek yerine daha da kötüleştiğine dair belirtiler olduğundan, eğitimciler için her zaman büyük bir endişe kaynağı olmuştur (Tan ve Cheng, 1999). Öğrencilerin disiplin sorunları, dünyanın birçok ülkesindeki okulları etkileyen yaygın bir sorundur. Temel olarak disiplin sorunları, bir öğrenci sınıfın veya okulun kurallarına uymayı reddettiğinde ortaya çıkmaktadır (Yahaya vd., 2009). Ancak öğrenmeyi kendisi için bir ihtiyaç haline getirmiş bir bireyin, öğrenme durumuna aktif olarak katılacağı için, disiplin sorunlarına yol açması çok daha azdır (Üstün ve Ereş, 2009).

Öğretmenler, yöneticiler ve veliler için en önemli endişelerden biri, öğrenme ortamını bozan istenmeyen öğrenci davranışlarının artmasıdır. Genel olarak öğrencilerin nasıl bir ağızdan konuştukları, birbirleriyle sohbet daldıkları, sınıfta dolaştıkları, ayaklarını uzatarak dinlendikleri, birbirlerine tebeşir ve kağıt fırlattıkları belirtilmektedir. Her ne kadar bu davranışlar o davranışı sergileyen kişiyi etkilemiş olsa da öğretmenleri, dersi ve bütün sınıfı da olumsuz şekilde etkilemektedir (Çetin, 2013).

Eğitim ve öğretim sürecindeki disiplin sorunları temel olarak iki şekilde ele alınabilir. Bunlardan birincisi okulun her yerinde var olan disiplin sorunları, ikincisi ise sınıf içi eğitim ve öğretim durumlarının çıktılarını doğrudan etkileyen disiplin sorunlarıdır (Doyle, 1990). Yaşanabilecek bu sorunlar hem öğretimin verimini azaltacak hem de eğitim ortamlarını olumsuz etkileyecektir (Üstün ve Ereş, 2009). Nitekim öğrencilerin sınıftaki disiplin sorunlarının, öğretme ve öğrenmeyi olumsuz etkileyerek okulu bırakmanın ve benzer olumsuz sosyal sonuçların habercisi olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin davranış sorunlarının öğretmenlerin stresine ve yıpranmasına en büyük katkıyı yaptığı düşünülmektedir. Okul disiplin politikasının ciddi ihlallerinin öğretmenler üzerinde derin olumsuz etkileri olabilir. İstismara veya sindirilmeye maruz kalan öğretmenler, güvenlikleriyle ilgili korkular yaşadıklarını, işte saygınlık duygusundan yoksun kaldıklarını, yoğun öfke, aşağılanma veya utanç duyguları, tecrit ve depresyon yaşadıklarını bildirmektedir (Yahaya vd., 2009). Disiplin sorunu, motivasyonla öğrenme süreci arasında ters orantılıdır (Kher, vd., 2000). Bu anlamda ele alınırsa disiplinin sağlanması öğrencinin derse aktif katılımını dolayısıyla eğitim-öğretim sürecinin çıktısını olumlu yönde etkileyebilecektir. Dolayısıyla eğitim-öğretim çıktısı eğitim alanında hem farkındalık yaratan zihinsel bir süreç hem de disiplin yöntemidir (Alkayış, 2022). Aksi durumda sınıf süreci olumsuz etkilenecektir (Dodge ve Price, 1994).

Öğrenci disiplini, bir okulun öğrencilere sunduğu hemen hemen her şey için bir ön koşuldur (Selfert ve Vornberg, 2002). Özellikle liselerde eğitim gören öğrenciler, yaş seviyeleri nedeniyle karakteristik olarak problemler asidirlir (Martin ve Shoho, 2000). Bu öğrencilere uygun koşullar sağlanmadığı takdirde hem verim alınamamakta hem de sınıflarda ve okullarda disiplin sorunları yaşanabilmektedir. Öğrencileri disiplinsizliğe yönelten faktörlerin neler olduğu merak edilmektedir. Okul temel olarak ele alındığında, öğrencilerin disiplin sorunları yaşaması ile öğretmen ve yöneticilerin etkenleri arasında bir ilişki olduğu görülecektir. Disiplin problemlerinde de bu faktörler önemli rol oynamaktadır (Üstün ve Ereş, 2009).

Eğitimdeki en temel unsurlardan biri olan öğrencileri okul içinde ve dışında kabul edilebilir tutum ve davranışlar sergilemeye yönlendirmek mutlaka gereklidir. Okul yönetimi ise düzenli ve huzurlu bir okul ortamı elde etmek ve yasa ve düzeni sağlamak amacıyla, eğitim organizasyonu üyelerinin faaliyetlerine rehberlik edecek kurallar ve düzenlemeler belirleyerek disiplin sağlama konusunda yetkilidir (Nakpodia, 2010). Son yıllarda okullaşma oranlarındaki artışla birlikte, öğrencilerin disiplin sorunlarının artması okul yöneticilerine daha fazla yük getirmesi kaçınılmazdır. Bu doğrultuda etkili sınıf yönetiminin anahtarı olarak (Uğurlu, 2014), okul yöneticilerinin disiplinle ilgili terim ve teorilere hakim olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda bu çalışma ise liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları disiplin sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve yöneticilerin bu sorunlara yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu temel amaçtan hareketle çalışmada aşağıdaki soruların yanıtları aranmaktadır:

- ✓ Okul yöneticileri açısından liselerde yaşanan başlıca disiplin sorunları nelerdir?
- ✓ Okul yöneticileri açısından liselerde yaşanan başlıca disiplin sorunlarının nedenleri nelerdir?
- ✓ Okul yöneticilerinin liselerde yaşanan disiplin sorunlarına ilişkin yaklaşımları nasıldır?

Okul disiplini, etkili öğrenme ve öğretme için anahtar olarak kabul edilmektedir. Çünkü okul yaşamında kişiyi geliştirmeye dayalı etkili ve sistemli eğitim programına sürekli ihtiyaç duyulmaktadır (Alkayış, 2020). Bu nedenle okul sisteminde, okulların amaçlarına ulaşılması isteniyorsa, etkili yönetim için disiplin gereklidir. Her bir disiplin sorunu, okul yöneticilerinin disipline yönelik karar ve uygulamalarını şekillendirmektedir. Eğitimin öğrencilerde istenilen davranış değişikliğini sağlama süreci olduğu düşünüldüğünde disiplinin de benzer bir anlamı çağrıştırdığı söylenebilir (Uğurlu vd., 2015). Bu çalışma ile disiplin sorunlarının doğasını ve nedenlerini anlamının, öğrenmeyi ve öğretmeyi geliştirmek için önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları disiplin sorunlarını, bu sorunların nedenlerini ve yöneticilerin bu sorunlara yaklaşımlarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel bir araştırma olarak yapılandırılmıştır. Nitel araştırma, doğal ortamdaki algıları ve olayları bütüncül ve gerçekçi bir şekilde betimlemek için nitel bir sürecin yanı sıra, görüşme, gözlem ve belgeleme gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek 2016). Çalışmada nitel yöntemin seçilmesinin nedeni, liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları okul disiplini sorunlarını ve bu sorunların nedenlerini tespit etmek ve bu sorunlara yönelik yaklaşımlarını ortaya koymaktır.

Araştırmanın Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji modeli kullanılmıştır. Fenomenolojik model, amacı bir olay, olgu ile ilgili olarak bireylerin algılarını, deneyimlerini ve anlamlarını ortaya çıkarmak olan keşfedici bir modeldir (Johnson ve Christensen, 2004). Bu bağlamda bu çalışmada liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları okul disiplini sorunları ile ilgili algılarının ve yaşantılarının incelenmesi araştırmayı fenomenolojik modele yönlendirmektedir.

Çalışma Grubu

Fenomenolojik çalışmalarda ele alınan olguyu açıklayacak katılımcıların özenle seçilmesi ve katılımcıların olguyu yansıtabilecek asıl kişiler olması önemlidir (Creswell vd., 2007). Bu doğrultuda çalışmada kasıtlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu amaçla Batman ilindekini 10 farklı lisede görev yapan 15 okul yöneticisi ile çalışılan problemde taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtabilecek şekilde görüşme yapılmıştır. Tablo 1’de çalışma grubunun demografik dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Demografik Dağılımları

Demografik Değişken	Kategori	f
Cinsiyet	Kadın	2
	Erkek	13
Yaş	31-40	7
	41-50	8
Eğitim	Lisans	11
	Yüksek Lisans	4
Görev	Müdür	10
	Müdür Yardımcısı	5

Katılımcıların demografik dağılımına bakıldığında 13’ü erkek ikisi kadındır. Bunun yanında yedi katılımcı 31-40 ve sekiz katılımcı 41-50 yaş aralığındadır. Eğitim durumu açısından bakıldığında katılımcıların 11’i lisans dördü ise yüksek lisans düzeyinde eğitim görmüştür. Son olarak katılımcıların 10’u müdür beşi ise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

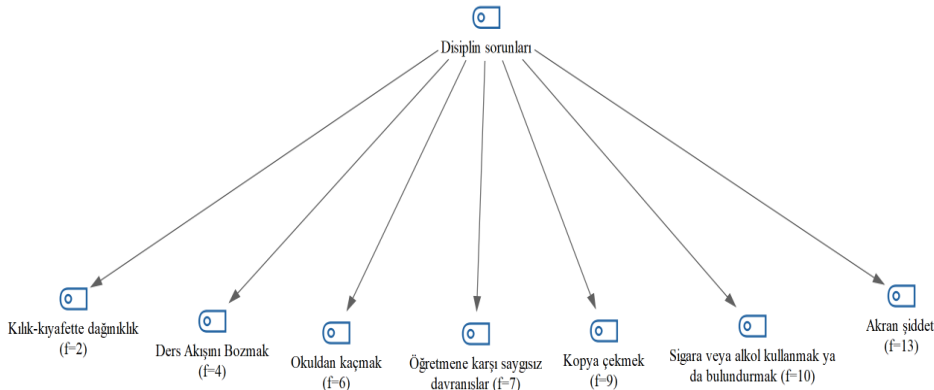
Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verilerini toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formunda soruların kolay anlaşılır, açık uçlu ve esnek olmasının yanı sıra katılımcı için yönlendirici olmamasına da dikkat edilmiştir. Soruların hazırlanması sürecinde “konuyla ilgili en iyi görüşler nasıl alınmalı?” düşüncesiyle literatür taraması yapılmıştır. Ardından sorular araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Veri toplama sürecinde çalışma grubunu oluşturan okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler katılımcılardan not alınarak kayıt altına alınmış ve alınan notlar katılımcı ile tekrar okunarak teyit edilmiştir. Görüşmelerde okul yöneticileri için yol gösterici olabilecek ya da veri toplama sürecini olumsuz etkileyecek durumlardan kaçınılmıştır. Çalışmada toplanan veriler MAXQDA 20. Programı kullanılarak içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir.

BULGULAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ilk alt problemi kapsamında liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunları hakkında görüşleri incelenmektedir. Katılımcıların buna ilişkin görüşlerinde hareketle oluşturulan hiyerarşik kod alt kod modeli şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1: Okul Yöneticilerinin Karşılaştıkları Başlıca Disiplin Sorunları

Liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunları hakkında görüşlerinin yer aldığı hiyerarşik kod alt kod modeli incelendiğinde yöneticileri ağırlıklı olarak akran şiddetinden (f=13) kaynaklı disiplin sorunları ile karşılaşmaktadırlar. Bunun dışında sigara veya alkol kullanmak ya da bulundurmak (f=10), kopya çekmek (f=9), öğretmene karşı saygısız davranışlar (f=7), okuldan kaçmak (f=6), ders akışını bozmak (f=4) ve kılık kıyafette dağınıklık (f=2) gibi sorunlarla da karşılaşmaktadırlar. Okul yöneticilerinin buna ilişkin görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmaktadır:

“Genellikle öğrencilerin birbirlerine karşı uyguladıkları şiddet veya hakaret düzeyinde tartışmalarla muhatap oluyoruz. Bunun dışında okulumuzda bazı öğrenciler sigara veya alkol kullanabiliyor ya da bunları okulun sınırları içerisinde sokabiliyor, öğretmenlerine karşı saygısız ve davranışlar içerisinde olabiliyor, okuldan kaçmaya veya kopya çekmeye yeltenebiliyor. Tüm bunları eğitim öğretim yılı içerisinde karşılaştığımız disiplin sorunları olarak sıralayabilirim.” (K3)

“Dönem içerisinde farklı türden disiplin sorunları ile karşılaşıyorum tabii ki. Okuldan kaçmak, kopya çekmek, ders akışını bozacak şekilde davranışlarda bulunmak, birbirine karşı şiddet içeren davranışlar sergilemek sigara içmek gibi farklı disiplin sorunlarıyla karşılaşıyorum.” (K6)

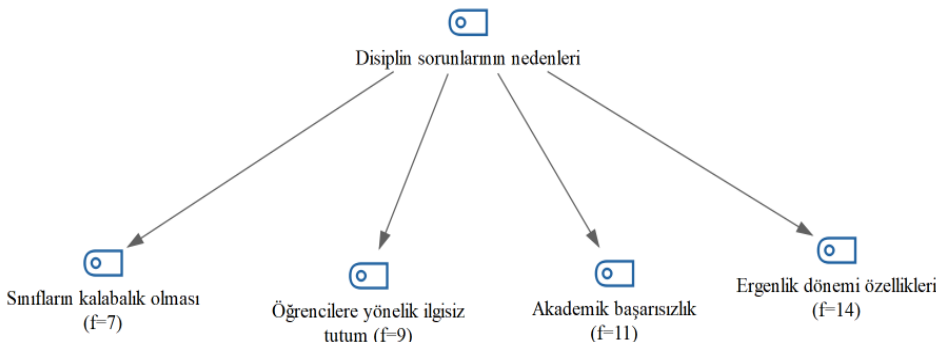
“Her ne kadar serbest kıyafete geçmiş olsak da serbest kıyafetin de belirli kurallar ölçüsünde olması gerekiyor Bu nedenle öğrencilerin kılık ve kıyafetlerinde dağınıklıktan kaynaklı olarak disiplin sorunlarıyla muhatap oluyorum nokta Ayrıca okuldan kaçmaya çalışmak, kopya çekmek, öğretmenlerine karşı saygısızca davranışlar içerisinde olmak gibi farklı disiplin sorunlarıyla da karşılaşıyorum.” (K10)

“Bir okul yöneticisi olarak eğitim öğretim yılı içerisinde öğrencilerden kaynaklı farklı disiplin problemleri ile muhatap oluyorum. Bu anlamda en çok karşılaştığım disiplin sorunlarını şiddet davranışı, kopya çekmek, sigara veya alkol kullanmak, okuldan kaçmaya çalışmak, ders akışını bozacak davranışlarda bulunmak, öğretmenlere karşı saygısızca davranışlar içerisinde olmak şeklinde sıralayabilirim.” (f=13)

“Kız öğrencilerin ergenliğin verdiği duyguyla kılık ve kıyafetler ölçüyü kaçırdıklarına şahit oluyoruz bu durum disiplin problemi oluşturabiliyor.” (f=15)

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi kapsamında liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunlarının nedenleri hakkında görüşleri incelenmektedir. Katılımcıların buna ilişkin görüşlerinde hareketle oluşturulan hiyerarşik kod alt kod modeli şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2: Disiplin Sorunlarının Nedenleri

Liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunlarının nedenleri hakkında görüşlerinin yer aldığı hiyerarşik kod alt kod modeli incelendiğinde okul yöneticileri yaşanan disiplin sorunlarının ergenlik dönemi özellikleri (f=14), akademik başarısızlık (f=11), öğrencilere yönelik ilgisiz tutum (f=9) ve sınıfların kalabalık olması (f=7) gibi nedenlerden kaynaklandığını belirtmektedirler. Okul yöneticilerinin bununla ilişkili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmaktadır:

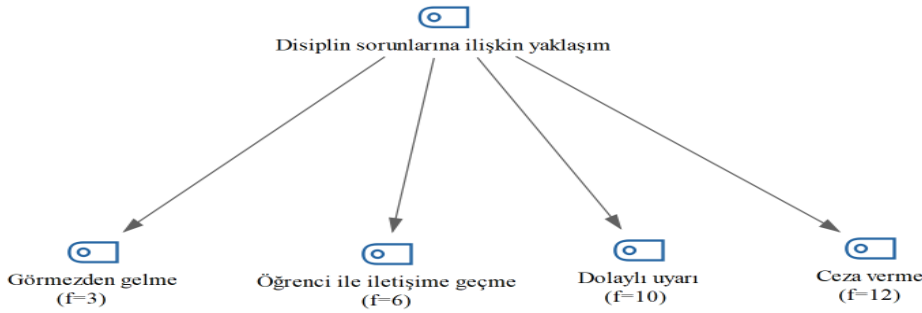
“Açıkçası ben bu sorunların temel nedeninin öğrencilerin ergenlik döneminde olmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Bu dönem öğrencilerin duygularını daha yoğun şekilde yaşadıkları bir dönem olduğu için belirli kalıplara ve sınırlara uymayı istemiyorlar ve bu durum öğrencilerin disiplin sorunları yaşamalarına yol açıyor.” (K1)

“Farklı disiplin kuralı ihlali nedeniyle okul idaresine yolu düşen öğrencilerin genel profiline baktığında bu öğrencilerin birçoğunun akademik başarısının düşük olduğunu söyleyebilirim. Dolayısıyla akademik başarının burada etkili bir faktör olduğunu söylemek mümkün. Bunun yanında sınıfların kalabalık olması da disiplin sorunlarının ortaya çıkmasında bence etkili oluyor. Çünkü kalabalık sınıfları kontrol etmek daha zor oluyor ve bu durum sınıf yönetiminde zafiyete ve disiplin sorunlarına yol açıyor.” (K5)

“Bu konuda ben biraz farklı düşünüyorum. Bence sorunların temel kaynağı ilgisizlik. Problemlili öğrenci yoktur ilgiye muhtaç öğrenci vardır.” (K12)

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt problemi kapsamında liselerde görev yapan okul yöneticilerinin liselerde yaşanan disiplin sorunlarına ilişkin yaklaşımları hakkında görüşleri incelenmektedir. Katılımcıların buna ilişkin görüşlerinde hareketle oluşturulan hiyerarşik kod alt kod modeli şekil 3’te gösterilmektedir.

Şekil 3: Disiplin Sorunlarına Yaklaşım

Liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunlarına ilişkin yaklaşımları hakkında görüşlerinin yer aldığı hiyerarşik kod alt kod modeli incelendiğinde okul yöneticileri yaşanan disiplin sorunları karşısından ağırlıklı olarak ceza vermeyi (f=12) tercih ettikleri bunun yanında dolaylı uyarı (f=10), öğrenci ile iletişime geçme (f=6) ve görmezden gelme (f=3) gibi yaklaşımları benimsedikleri görülmektedir. Okul yöneticilerinin buna ilişkin görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmaktadır:

“Herhangi bir disiplin sorunu ile karşılaştığımda öncelikle ceza verme yöntemini tercih ediyorum. Bu yöntemin daha caydırıcı olduğunu düşünüyorum çünkü.” (K3)

“Ben öncelikle öğrencileri uyarmayı tercih ediyorum. Uyarının fayda etmediği yerde artık ceza vermektan başka çare kalmıyor.” (K6)

“Disiplin sorunları ile ilgili yaklaşımı genellikle belirli bir süreci takip ediyorum. Öncelikle öğrencileri uyarıyorum ve onlarla iletişime geçiyorum. Bir şekilde bir müddet gözlemliyorum uyarılarımın dikkate alınması halinde herhangi bir işlem yapmıyorum ancak uyarılarım dikkate alınmaz ise yetkilerimi kullanarak cezalandırmayı tercih ediyorum” (K10)

“Her soruna ceza vermek veya öğrenci ile konuşmak bence geçerli bir çözüm değil bazen görmezden geldiğiniz sorunlar kendiliğinden çözülebiliyor” (K14)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada liselerde görev yapan okul yöneticilerinin karşılaştıkları disiplin sorunları, bu sorunların nedenleri ile yöneticilerin bu sorunlara yaklaşımlarına ilişkin görüşleri incelenmektedir.

Çalışmanın ilk alt probleminde okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunları hakkında görüşleri incelenmiş ve yöneticilerin ağırlıklı olarak akran şiddetinden kaynaklı disiplin sorunları ile karşılaştıkları bunun

dışında sigara veya alkol kullanmak ya da bulundurmamak, kopya çekmek, öğretmene karşı saygısız davranışlar, okuldan kaçmak, ders akışını bozmak ve kılık kıyafette dağınıklık gibi sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Bu sonuç literatür bulgularıyla da desteklenmektedir. Bu araştırmalardan birinde Öztürk (2016) okul yöneticilerinin bakış açısından hareketle okullarda karşılaşılan disiplin sorunlarını incelediği çalışmada okul yöneticilerinin okullarda başlıca karşılaştıkları disiplin sorunlarının uyuşturucu madde kullanımı, öğretmenlere karşı saygısız davranışlar, devamsızlık, öğrenciler arasındaki akran şiddeti, okuldan kaçma, küfürlü konuşma ve iletişim araçlarını bilinçsiz şekilde kullanma olduğunu tespit etmiştir. Toytok ve Yıldırım'ın (2018) meslek liselerinde karşılaşılan disiplin sorunları ve bu sorunların nedenleri hakkında yönetici görüşlerini inceledikleri çalışmanın sonuçları da araştırmamız sonuçları ile örtüşmektedir. Söz konusu araştırmada meslek liselerinde en sık karşılaşılan disiplin davranışlarının sınıf arkadaşlarına kötü muamelede bulunma, sigara içme veya bulundurma, öğretmenlere saygısızlık yapma, kılık kıyafet yönetmeliğine aykırı davranma, ders akışını bozma, kopya çekme ve eşyalara zarar verme olarak sıralanmıştır. Benzer şekilde Sadık ve Öztürk (2018) de disiplin ve disiplin sorunlarına yönelik okul yöneticilerinin görüşlerini inceledikleri çalışmalarında yöneticilerin görev yaptıkları okullarda yaygın olarak karşılaştıkları disiplin sorunlarının devamsızlık yapma, okuldan kaçma, sigara içme, kopya çekme, hırsızlık yapma, kılık kıyafette dağınıklık, öğretmene karşı saygısız davranma, sözlü hakarete bulunma, tehdit etme, laf atma ve sataşma olduğunu tespit etmişlerdir.

Çalışmanın ikinci alt probleminde okul yöneticilerinin karşılaştıkları başlıca disiplin sorunlarının nedenleri hakkında görüşleri incelenmiş ve okul yöneticilerinin yaşanan disiplin sorunlarının ergenlik dönemi özellikleri, akademik başarısızlık, öğrencilere yönelik ilgisiz tutum ve sınıfların kalabalık olması gibi nedenlerden kaynaklandığını belirttikleri tespit edilmiştir. Bu sonuç Sadık ve Öztürk'ün (2018) çalışmasından elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Söz konusu araştırmada okul yöneticilerinin okullarda yaşanan disiplin sorunlarının nedenlerini öğrencilerin ergenlik döneminde olması, akademik başarısızlık, sınıfların kalabalık olması ve öğretmenlerin öğrencilere karşı ilgisiz davranması şeklinde sıraladıkları görülmüştür. Bu sonuçla örtüşen başka bir çalışmada ise Piwowar ve arkadaşları (2013) ergenlik dönemindeki öğrencilerin yaşadıkları hızlı duygusal ve bedensel değişimin öğrencilerin olumsuz davranışlarda bulunma eğilimini arttırdığını, bu durumun öğrencilerin arkadaşlarıyla, aileleriyle ve öğretmenleriyle olan sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Buna öğretmenlerin ilgisiz tutum ve davranışlarının eklenmesiyle disiplin sorunlarının ortaya çıkması kaçınılmaz hal almaktadır.

Çalışmanın üçüncü ve son alt problemi kapsamında okul yöneticilerinin liselerde yaşanan disiplin sorunlarına ilişkin yaklaşımları hakkında görüşleri incelenmiş ve okul yöneticilerinin yaşanan disiplin sorunları karşısından ağırlıklı olarak ceza vermeyi tercih ettikleri bunun yanında dolaylı uyarı öğrenci ile iletişime geçme ve görmezden gelme gibi yaklaşımları benimsedikleri görülmüştür. Bu sonuç da literatür bulgularıyla desteklenmektedir. Yakın tarihli bir çalışmada Sadık ve Yalçın (2021) liselerde karşılaşılan disiplin sorunları karşısında en sık başvurulan yöntemlerin cezalandırma, öğrencilerle iletişime geçme, olumlu yaklaşım tarzı sergileme, yönetimle işbirliği yapma, görmezden gelme ve gözdağı verme olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde Sadık ve Öztürk'ün (2018) çalışması da okul yöneticilerinin karşılaşılan disiplin sorunlarıyla baş etmede ağırlıklı olarak işbirliği yapma ve öğrenciler birebir görüşme yaklaşımını tercih ettiklerini göstermiştir.

Bu sonuçlar da göstermektedir ki disiplin sorunları, okulları ve eğitimleri olumsuz etkilenebilecek diğer öğrenciler için bir endişe kaynağıdır. Dolayısıyla okullar disiplin sorunları karşısından göz ardı edilemez ve iyi anlaşılmalı sağlam bir davranış ve disiplin politikası belirlemelidir. Okullarda sorunların çözümü ve karar alma aşamalarında ekip çalışmasının işbirliği içinde yapılması önemlidir. Okul yöneticisi disiplin sorunlarına karşı her zaman hazırlıklı olmalıdır. Okul ortamının ve grupların güçlü yönlerinde bir akıcılık olduğu için, küçük dalgalanmalar bile beklenmedik sonuçlara ulaşabilir. Okul yöneticisi öncelikle bu sorunları iyi tespit etmeli, sonraki aşamada dinamik yöntemlerle çözmeye çalışmalıdır. Okul yöneticisinin disiplin sorunlarını önleme veya çözme yol haritası birleştirici ve uzlaştırılabilir olmalıdır. Okulun amaçlarına uygun hareket edebilmesi için, okul içindeki veya dışındaki kişi ve grupların eğitim yönetimi kadar davranış bilimleri konusunda da iyi yetişmesi gerekir. Böyle bir okul yöneticisi, disiplin sorunlarını deneme yanılma yerine bilim yoluyla çözmeyi seçecek ve bunu da sonucunda başaracaktır. Okul yöneticileri, yönetim biçimleri ve problem çözme yöntemlerindeki olumlu gelişmelerle okulları daha yaşanabilir ve eğitim amaçlı daha uygun yerler haline getirebilirler. Eğitim sisteminde karşılaşılan ve çözümlenebilecek bazı disiplin sorunlarının giderilmesi için bu özelliklerin ortaya konulması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Alkayış, A. (2022). *Eğitim felsefesi ve kariyer planlaması*. Çanakkale: Paradigma Akademi.

Alkayış, A. (2020). *Çağdaş sorunlar karşısında insan ve eğitim*. Ankara: Astana.

- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The counseling psychologist, 35*(2), 236-264.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 14*(1), 255-269
- Dodge, K. A., & Price, J. M. (1994). On the relation between social information processing and socially competent behavior in early school-aged children. *Child development, 65*(5), 1385-1397.
- Doyle, W. (1990). *Classroom Management Techniques*. Albany, NY: University of New York Press.
- Evertson, C. M., & Emmer, E. T. (1982). Effective management at the beginning of the school year in junior high classes. *Journal of Educational Psychology, 24* (4), 485-498.
- Gungor, S. (2014). *Sınıf disiplini*. (Ed. İkrâm CİNAR), Sınıf Yönetimi, Ankara: Anı.
- Gültekin, A. (2022a). Yapay Zekâyı Hukuk Felsefesi Bağlamında Düşünmek: Yapay Zekânın Hukuk Düzenindeki Yeri ve Önemi, *Sosyal ve İdari Bilimler Teori, Güncel Araştırmalar Ve Yeni Eğilimler-4*, (ED. Hasan BABACAN) Ivpe Yayınevi, Mart, 47-61.
- Gültekin, A. (2022b). Zihinsel Berraklığın Ölçütü Olarak Ön Yargılardan Kurtulma Veya Zindandan Çıkma: Bacon Ve Şeriatı Üzerine Bir Değerlendirme, *21. Yüzyılda ALİ ŞERİATİ'Yİ Okumak* (Düz., Ali Ulvi ÖZBEY), Paradigma Akademi Yayınları, 39-65.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2004). *Educational research. Quantitative, qualitative, and mixed approaches*. Boston: Pearson.
- Kher, N., Lacina-Gifford, L. J., & Yandell, S. (2000). *Preservice Teachers' Knowledge of Effective Classroom Management Strategies: Defiant Behavior*, Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, New Orleans.
- Martin, N. K., & Shoho, A. R. (2000). *Teacher Experience, Training, & Age: The Influence of Teacher Characteristics on Classroom Management Style*, Paper presented at the Annual Meeting of the Southwest Educational Research Association.
- Nakpodia, E. D. (2010). Teachers' disciplinary approaches to students' discipline problems in Nigerian secondary schools. *International NGO journal, 5*(6), 144-151.
- Öztürk, A. (2016). *Okul yöneticilerinin bakış açısından ilköğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Piwowar, V., Thiel, F., & Ophardt, D. (2013). Training inservice teachers' competencies in classroom management. A quasi-experimental study with teachers of secondary schools. *Teaching and Teacher Education, 30*, 1-12.
- Sadık, F., & Öztürk, H. İ. (2018). Okulda disiplin: Okul yöneticilerinin disiplin ve disiplin problemleriyle ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 8*(4), 729-770.
- Sadık, F., & Yalçın, O. (2021). Liselerde disiplin uygulamalarına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. *OPUS International Journal of Society Researches, 18*(40), 2530-2585.
- Satoğlu, E. (2008). *Ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin karşılaştıkları disiplin sorunları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Seifert, E. H., & Vornberg, J. A. (2002). *The new school leader for the 21st century: The principal*. Rowman & Littlefield.
- Tan, E., & Cheng, Y. (1999). Discipline problems in schools: teachers' perception. *Teaching and Learning, 19*(2), 1-12.
- Toytok, E. H., & Yıldırım, M. B. (2018). Meslek Liselerinde Disiplin Sorunları Ve Nedenleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(3), 1759-1778.
- Toytok, E. H., & Yıldırım, M. B. (2018). Meslek Liselerinde Disiplin Sorunları ve Nedenleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*(3), 1759-1778.
- Ugurlu, C. T., Beycioglu, K., Kondakçı, Y., Sincar, M., Yıldırım, M. C., Ozer, N., & Oncel, A. (2015). The views of teachers towards perception of discipline in schools. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 197*, 120-125.
- Ugurlu, C.T. (2014). *Sınıfta zaman yönetimi. Sınıf Yönetimi*, Ankara: Egiten Kitap.

Üstün, A., & Ereş, F. (2009). Disciplinary problems in secondary education: a sample of Amasya. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1717-1725.

Yahaya, A., Ramli, J., Hashim, S., Ibrahim, M. A., Rahman, R. R. R. A., & Yahaya, N. (2009). Discipline problems among secondary school students in Johor Bahru, Malaysia. *European Journal of Social Sciences*, 11(4), 659-675.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

